

X undir stjórn Musk: Falinn pólitískur stuðningur, undanskot frá reglugerðum og rán á lýðræðislegum innviðum

Þegar Elon Musk keypti Twitter árið 2022 og endurnefndi það X, klæddi hann kaupin í orðræðu borgaralegs dyggðugs: „stafrænt torg“ þar sem tjáningarfrelsi myndi blómstra. Þessi rammi var lygi. Í raun hefur Musk umbreytt X í vettvang sem afbakar pólitískan diskúr með ógegnisæjum reikniritum, peningavæðri áhrifum og viljandi niðurrifi gegnsæisráðstafana. Fjarri því að varðveita hlutleysi, hefur X orðið **leið til faldins pólitísku stuðnings**, sem hallar mjög að hægri öfgasögum og einræðissinnuðum samúðartilfinningum.

Eftirlitsaðilar í Evrópusambandinu hafa staðfest það sem vísindamenn, blaðamenn og hópar frá borgaralegu samfélagi hafa lengi grunað: **X brýtur gegn lagalegum skyldum varðandi gegnsæi auglýsinga, pólitíska merkingu og aðgang vísindamanna**. Þetta eru ekki smávægileg tæknileg brot. Þetta eru skipulagslegar ákvarðanir sem gera **óupplýstan pólitískan áhrif í stórum stíl** mögulegan. Vettvangur Musks leyfir ekki aðeins meðferð – hann **hagnast á henni**, með því að nota forréttindi greiddra reikninga og reikniritshvata til að magna upp ákveðna pólitíska aðila á meðan vélin á bakvið er falin.

Þessi grein setur fram skýra ákæru: **X starfar sem óupplýst pólitískt auglýsingakerfi**, í beinu banni við lögum ESB og líklega einnig í andstöðu við reglur um gegnsæi herferða í Bretlandi og Bandaríkjunum. Sönnunargögnin eru yfirþyrmandi, hvötin er sýnileg og áhrifin eru alþjóðleg.

Frá eftirliti til óskýrleika: Mynstur undanskots

Innan fárra vikna frá yfirtöku Musks var nú þegar brothætt stjórnun Twitter rifin niður. **Traust- og öryggisráðið** – ytra ábyrgðarstofnun – var leyst upp skyndilega. Stefnumótun var endurskrifuð, teymi minnkuð og aðgangur borgaralegs samfélags og blaðamanna takmarkaður. Sýn Musks á „tjáningarfrelsi“ opinberaði sig fljótt sem **frjáls leikvöllur fyrir þá sem samræmast hans hugmyndafræðilegu dagskrá**.

Á sama tíma kynnti Musk **greidda sannprófun**, sem í raun peningavæddi sýnileika. Blái hakmerkið var ekki lengur merki um áreiðanleika, heldur miði á reikniritshlutdrægni. Sannprófaðir reikningar – oft pólitískir aðilar, ögrarar eða áróðursmeistarar – fengu aukið dreifingarstig og, í mörgum tilfellum, **deildu í tekjum vettvangsins**, sem tengdi fjárhagslega hvata beint við pólitísk skilaboð.

Þetta var ekki mistök. Þetta var **skipulögð endurhönnun**: fjarlægja öryggisráðstafanir, poka línunum milli lífræns og greidds máls og vopnavæða tilmælakerfi í þágu pólitískra

bandamanna Musks.

Reikniritstengd meðferð er ekki aukaverkun – þetta er viðskiptamódelið

Tilmælakerfi X er ekki hlutlaus dómari. Það er **viljandi stilltur pólitískur magnari**. Innri rannsóknir sem gerðar voru fyrir yfirtöku Musks staðfestu að tímalína Twitter **magnaði upp hægri sinnað efni óhóflega mikið**. Undir stjórn Musks hefur þetta ójafnvægi dýpkað.

Útgáfa X á opnum hugbúnaði í mars 2023 var lítið annað en truflun. Þótt hún afhjúpaði beinagrindarramma fyrir röðun tísts, **huldi hún lykilrekstrargögn**: rauntímabreytingar á breytum, handvirkar yfirskriftir og áhrif greidds stöðu á sýnileika. Almennings hefur enn enga aðgang að þeim breytum sem skipta máli: Hver er magnaður upp? Hver er bældur? Og af hverju?

Það sem er ljóst frá óháðum endurskoðunum er þetta: **pólitískt efni frá hægri sinni, þjóðernissinnuðum og samsæriskenninga-reikningum ræður yfir „Fyrir þig“ straumnum** – sérstaklega þegar þessir reikningar eru peningavæddir eða sannprófaðir. Í raun **selur X pólitískt umfang**, á meðan það neitar að slíkar viðskipti teljist auglýsingar.

Þetta er ekki getgátur. Þetta er mælanlegt hlutdrægni, studd af fjölmörgum ritrýndum rannsóknum og tilraunum með falska reikninga. Þegar þátttaka verður skipulagsregla vettvangsins, **vinnur reiði, sannleikur tapar og lýðskrumarar dafna**.

Dökk mynstur, fölsk gegnsæi og greidd pólitísk áhrif

Bráðabirgðaniðurstöður ESB gegn X undir **stafrænu þjónustulögunum (DSA)** og **reglugerð 2024/900 um pólitískar auglýsingar** eru fordæmandi:

- X **blekkir notendur** með dökkum mynstrum og villandi viðmóts hönnun.
- Það **mistekst að viðhalda starfhæfum auglýsingageymslu**, sem neitar kjósendum réttinum til að vita hver miðar á þá.
- Það **lokak lögmætum vísindamönnum** frá aðgangi að gögnum sem nauðsynleg eru til að endurskoða kerfisbundnar áhættur.

Þetta eru ekki tilviljanir. Þetta eru aðferðir. X **heldur viljandi eftir aðgangi**, vitandi að fullkomið gegnsæi myndi afhjúpa **samræmda pólitíska magnun** sem dulbýr sig sem lífræn þátttaka.

Greidd sannprófun er miðlæg í þessu kerfi. Sannprófaðir reikningar njóta **forgangsmáls í röðun, réttar til tekjuskiptingar og aukins umfangs** – jafnvel þegar efni þeirra dreifir rangfærslum, hatri eða pólitískri áróðri. Þessi eiginleiki umbreytir vettvanginum í raun í **greiðslumegafón fyrir hugmyndafræðilega aðila**.

Í Evrópusambandinu brýtur þessi hegðun beint gegn lögum sem krefjast birtingar á pólitískum auglýsingum, auðkenni styrktaraðila og notkunar viðkvæmra persónuupplýsinga til miðunar. Í Bretlandi stangast hún á við **kröfur um stafræn**

auðkenni samkvæmt kosningalögum. Í Bandaríkjunum nálgast hún hættulega brot á **reglum FEC og FTC** um pólitíska samskipti á netinu og villandi markaðssetningu.

Elon Musk er ekki hlutlaus áhorfandi – hann er arkitekt pólitískrar bjögunar

Árið 2024 hafði Musk **stutt Donald Trump opinberlega**, hýst öfgahægrimmenn á vettvangi sínum og tekið beinan þátt í pólitískum skilaboðum undir yfirskini fyrirtækjastefnu. Þetta eru ekki tilviljanakenndar stuðningsyfirlýsingar – þetta eru **efnislegar íhlutanir frá eiganda vettvangs** í kosningadiskúrnum.

Stjórn á stefnu vettvangsins, tæknilegri hönnun og tekjuhvötum gerir Musk kleift að **hæla kerfinu** til að umbuna pólitískum bandamönnum sínum og bæla niður andóf. Niðurstaðan er endurgjöf: þeir sem smjaðra við skoðanir hans eða kveikja á hámarksþátttöku rísa upp á toppinn; aðrir eru kafnaðir eða afpeningavæddir.

Þetta er ekki bara hættulegt – þetta er **kerfisbundin hlutdrægni kóðuð í kóðann**. Engin upphafning um „tjáningarfrelsi“ getur dulið **hagsmunaáreksturinn** þegar einn milljarðamæringur stjórnar innviðum pólitísku sýnileika.

Lögleg línán hefur verið yfirstigin

Í ESB er þröskuldurinn fyrir „pólitískum auglýsingum“ skýr: **hver greidd eða efnislega studd dreifing á pólitísku efni verður að vera merkt, geymd og endurskoðanleg**. X hefur **hunsað allar þrjár skyldurnar**.

Reglugerð um gegnsæi og miðun pólitískra auglýsinga (2024/900) krefst birtinga sem X hefur kerfisbundið hunsað. **Stafrænu þjónustulögin** krefjast þess að mjög stórir vettvangar eins og X veiti aðgang að sannprófuðum vísindamönnum og viðhaldi áreiðanlegum auglýsingageymslum. X hefur andmælt þessum reglum – og eftirlitsaðilar eru nú þegar að bregðast við til að framfylgja þeim.

Í Bretlandi krefst **kosningalaga 2022** stafrænna auðkenna – sem auðkenna hver ber ábyrgð á pólitískum skilaboðum. Núverandi uppsetning X – þar sem greiddir reikningar stuðla að pólitískum skilaboðum án merkinga, birtingar fjármögnunar eða gegnsæis í miðun – **gengur að lögunum**.

Í Bandaríkjunum hafa FEC og FTC lögsögu yfir skýrri málsvörn og villandi markaðssetningu. **Greiddur sýnileiki, peningavæðing og reikniritstengd meðferð frá eiganda vettvangs** er ekki undanþegin skoðun. Eina ástæðan fyrir því að enn hefur ekki verið gripið til framfylgni er **reglugerðartómið sem skapað er af lobbíismi vettvanga og lagalegri óvissu** – ekki lagaleg sakleysi.

Sönnunargögnin eru til – X vill bara ekki að þú sjáir þau

Lykilskrárnar eru til. Þær innihalda:

- **Innri samskipti**, sem lýsa í smáatriðum hvernig pólitískt efni er meðhöndlað, raðað og peningavætt.
- **Reiknings- og styrktarskrár**, sem sýna hver greiddi fyrir hvaða umfang.
- **Reikniritbreytingaskrár og yfirskriftarskýrslur**, sem afhjúpa hver er magnaður upp og hvenær.
- **Auglýsingageymslugögn**, sem samkvæmt lögum ættu að birta pólitískar herferðir, styrktaraðila og miðunarstefnur.

X neitar að afhenda þau – ekki vegna þess að þau eru ekki til, heldur vegna þess að þau myndu sanna að vettvangurinn starfar sem óupplýst pólitískt auglýsingakerfi.

Öll reglugerðartæki til að þvinga birtingu eru til. ESB notar þau nú þegar. Bandaríkin og Bretland ættu að fylgja á eftir.

Afsaknir virka ekki lengur

- „Við opnuðum reikniritinu.“ → Rangt. Kóðaútgáfan er ófullnægjandi og úrelt. Lykilþyngd, stefnur og lifandi inngrip eru enn falin.
- „Þátttaka er ekki hugmyndafræðileg.“ → Óviðkomandi. Kerfi sem hámarka þátttöku styðja kerfisbundið við öfgafullt, ættbálkað og oft hægri sinnað efni. Þetta er hönnunarval með pólitískum afleiðingum.
- „Það er engin lög gegn reikniritum.“ → Villandi. Það eru lög gegn **óupplýstri pólitískri áhrifum, ógegnsæjum auglýsingakerfum og vettvöngum sem blekkja notendur um greitt efni**. X brýtur gegn öllum þremur.

Þetta er ekki umræða – þetta er lýðræðislegt neyðarástand

Pólitískt mál er ekki vandamálið. **Óupplýst meðferð pólitísku máls er**. Þegar vettvangar fela hver talar, hver greiðir og hvernig sýnileiki er hannaður, hrynja undirstöður lýðræðislegrar umræðu.

X mistekst ekki aðeins gegnsæisprófið – það **grafar undan því virkan**. Kerfi þess **poka línunni milli lífrænnar veiru og greidds áróðurs**, á meðan forysta þess hagnast pólitískt og fjárhagslega á ruglingnum.

Þetta er ekki lengur spurning um stefnu vettvangsins. Þetta er spurning um **lagalega ábyrgð og lýðræðislegt lifunar**.

Niðurstaða: Málið gegn X

X starfar sem óupplýst pólitískt auglýsingavél. Það selur áhrif, felur styrktaraðila, óvirkjar eftirlit og umbunar efni sem þjónar best hugmyndafræðilegum og fjárhagslegum hagsmunum eiganda síns.

Lagalegar skyldur eru skýrar. Brotin eru skráð. Afleiðingarnar eru gífurlegar.

Það er kominn tími til að hætta að þykjast þetta sé umræða um tjáningarfrelsi. Það er tími til að eftirlitsaðilar bregðist við – og að borgarar krefjist þess að **vettvangar sem móta pólitíska veruleika séu háðir pólitískum lögum**.

Þetta er ekki villa. Þetta er planið.